

DRIFT

Ellen Van Pelt

DRIFT

Uitgeverij Vrijdag
WERELDBIBLIOTHEEK • AMSTERDAM

© 2015 Ellen Van Pelt & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be



Omslagontwerp: Toni Mulder, Mulder van Meurs
Vormgeving binnenwerk: theSWitch
Auteursfoto: Chauveau | Photography

NUR 301
ISBN 978 94 6001 282 2
D/2015/11.676/255

e-boek
ISBN 978 94 6001 283 9

Voor Nederland: Uitgeverij Wereldbibliotheek B.V.
Johannes Vermeerstraat 63
1071 DN Amsterdam
www.wereldbibliotheek.nl
info@wereldbibliotheek.nl
ISBN 978 90 284 2645 0

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Het ziet ernaar uit dat verdwaald zijn gelijkstaat
aan het ontbreken van architectuur.

M. Wigley

Je kunt niet ontkomen
Aan de zee die jou wiegde
En die jij zoekt.

Godderis

ELOÏSE
1997

VLUCHTHUIS

Hoe vaker ik van verblijfplaats verander, hoe meer ik er een hekel aan heb. Door de glaspartij van de woonkamer zie ik de Schelde. L'Escaut heet ze hier. Een heldere, kabbelende beek. In niets verraad ze de grandeur die ze in mijn geboortestad aanneemt. Water. Altijd ben ik bij het water.

Op de salontafel voor me liggen de schriften van vader. Eerst wil ik mijn verhaal vertellen. Mijn verhaal, onaangevoerd door zijn stem. Mijn verhaal, aan mijn vader. Mijn woorden zullen voor hem echter geen betekenis meer hebben. Hij weet niet meer wie ik ben. Toch moet ik hem schrijven wat ik nooit heb gezegd, toefluisteren wat ik heb ingeslikt, in zijn oor schreeuwen wat op mijn maag ligt.

Ik heb de nacht op de sofa doorgebracht. Het lukte me niet om me een van de kamers van deze hoeve eigen te maken. Ze zal een doorsluisplek voor me zijn. Een vluchthuis. Het is nu negen uur geleden dat ik Louisa voor het laatst bij me had en ze gulzig aan mijn borst dronk. Negen uur geleden dat ik haar achterliet bij Seth. Negen uur geleden dat ik bij Jacob in zijn busje stapte.

De weg naar Gouy was troosteloos. Jacob was spraakzaam. Spraakzamer dan ik me herinnerde. Hij vertelde me over het kunstenaarscollectief, zijn nieuwe mecenas die een gerenoveerde hoeve voor enkele maanden ter beschikking stelde, het project met fascinatie als centrale thema. Ik beet op mijn nagels en probeerde om niet na te denken. Soms stelde hij me vragen die zonder antwoord van mijn kant tussen ons in bleven hangen.

Ik hoor gestommel achter me. Jacob met zijn ochtendlijke niet-storen-blik. Hij trekt de zware eiken keukenkasten open

en slaat ze met een klap weer dicht. Binnensmonds gefoe-
ter.

‘Koffie?’ vraagt hij.

‘Ja, graag.’

‘Ik bedoel, is er hier koffie,’ gromt hij.

‘In de buurt van de kerk zal er waarschijnlijk een winkel
zijn. Ik ga zo dadelijk.’

Jacob gaat voor het gigantische venster staan. Zijn sil-
houet steekt donker af tegen de groene natuur.

‘Noorderlicht,’ zeg ik. ‘Slimme keuze van de architect.’

‘Het licht van de kunstenaars.’

‘Wanneer komen de anderen?’ vraag ik.

‘Binnen een week pas.’

‘Ik heb geen zin in mensen om me heen,’ zeg ik.

‘Fijn gezelschap ben je, Eloïse.’

‘Dank je,’ zeg ik. ‘Jij ook.’

‘Koffie,’ herhaalt hij kregelig.

We ontbijten zwijgend. We slurpen van onze koffie. De nog
warme croissants glimmen van de boter en onze handen
laten vlekken achter op de servetten.

‘En nu?’ vraagt Jacob.

‘Jij gaat een supermarkt zoeken. Ik ga schrijven.’

‘Heeft mijn kleine architecte haar carrièreschip van koers
veranderd?’

‘Ik heb al enkele essays over architectuur geschreven,
mijn kleine beeldhouwer.’

Jacob fluit tussen zijn tanden.

‘Beeldhouwer en schrijfster aan de ontbijttafel in het
donkere noorden van Frankrijk.’

Hij legt zijn stevige hand op de mijne. Ze voelt warm
aan. Vertrouwd ook. Er schuift een troebele waas over zijn
irissen. Of is het de zon die aan kracht wint en het lichtspel
in de hoeve dirigeert?

‘Het stroomt niet in je leven, Eloïse.’

‘Ik ben net moeder geworden.’

‘Je kan een van de kamers boven nemen om te schrijven.’

Keuze genoeg.’

Ik leg mijn andere hand op de zijne en knijp er even in.

‘Ga jij nu maar boodschappen doen.’

DRIJFZAND

Een week geleden sloten Seth en ik achter ons de deur van ons huis in Vlissingen. Het was vreemd om onze woning toe te vertrouwen aan een vriend van Seth. Alsof ik bang was bij terugkeer zijn geesten te moeten verjagen.

Nochtans kan ik ons huis in Vlissingen moeilijk mijn thuis noemen. 's Nachts dool ik als een vreemde door de kamers. Ik vraag me af of ik ooit een plek een thuis zal kunnen noemen, of een huis me ooit zal kunnen omhelzen en niet meer doen verdwalen. Wanneer cliënten me vragen een voorontwerp voor hun woning uit te werken, zoek ik naar het nest dat ze nodig hebben. Meestal zie ik het heel helder voor me. Naar mezelf kan ik op die manier niet kijken.

Gisteren trok ik met Louisa in de kinderwagen de stad in. De pleinen, straten en huizen brachten me in een roes van herinneringen. Het waren net luchtbellen die in me opborrelden en uiteenspatten.

Ik maakte mezelf wijs dat ik willekeurig straten in en uit wandelde. Tot ik voor het café stond waar Jacob werkte. Door het met hout omlijste venster zag ik hoe hij over de toog leunde en met een jong meisje sprak. Ze draaide met haar vingers in haar lange donkere haar.

Sinds ik met Seth naar Vlissingen verhuisde had ik Jacob niet meer gezien. Vier jaar lang.

Jacob wenkte me. Gluurster betrapt. Boos op mezelf ging ik het café binnen. Ik botste met de kinderwagen tegen de stoelen aan die te dicht bij elkaar stonden.

'Terug in Antwerpen?' Hij kustte me, vlak bij mijn mond en met mijn gezicht tussen zijn handen. Zijn adem streek langs me heen.

'Voor een jaar. Seth heeft een fotoproject voor de stad.'

'Ik heb je gemist,' zei hij. Zijn glimlach veel te breed.

Ik zette een stap terug, raapte het konijntje van de grond dat ik vanuit mijn ooghoek uit de kinderwagen had zien vallen. Jacob boog zich over Louisa heen, ze kraaide naar hem en stak haar handen uit.

'Speel je nu het huismoedertje?'

'Speel jij nog steeds de beeldhouwer?'

'Ik vertrek vanavond naar Gouy, bij Saint-Quentin. Ga met me mee.'

'Naar de Scheldebron?'

'Een nieuw project voor ons kunstenaarscollectief.'

Ik had vol overtuiging nee moeten zeggen.

'Om tien uur. Ik zal in het café op je wachten,' zegt hij.

Het lijkt alsof ik steeds op drijfzand bouw.

Louisa was ondertussen ingedommeld. Eindelijk. Ze was al uren wakker. Op haar gezichtje een zoete glimlach. Het was bijna middag. Ik rommelde in de draagtas onder in de kinderwagen en vond een doek die ik over de luifel drapeerde om Louisa te beschermen tegen de felle zon.

Zoals altijd wanneer ik wegdrijf zocht ik het water op. De Schelde sliep tussen de blauwe steen van haar waterkanten. Breed en onverstoort. Begrensd.

Ik dook het toegangsgebouw van de voetgangerstunnel in. In mijn buik weer dezelfde kriebels als toen ik met vader oma ging bezoeken. De monumentale houten roltrap voerde ons de diepte in, onder de Schelde. Wat ben ik blij dat die roltrap nog bestaat en niet vervangen werd door een metalen rups. Al was het een geklungel met de kinderwagen

Ondergronds veranderden de temperatuur en de lucht, klanken galmden, het licht was fel en wit. Als kind vroeg ik me af hoe het kon dat we door deze tunnel met zijn fonkelende tegels wandelden, terwijl er boven ons water stroomde.

Louisa en ik kwamen boven op Linkeroever, in een

andere wereld. Geen drukke stad meer, maar brede lanen, hoge gebouwen en veel groen. Le Corbusier ontwierp een nieuwe stad voor Linkeroever, een Ville Radieuse. Een geordende stad die hier nooit gebouwd werd, maar die doorschemerde in de met bomen omzoomde ruime straten waar ik met Louisa liep.

Vader en ik wandelden destijds soms het hele stuk tot bij oma, soms namen we de bus. Tijdens die tochtjes taterde ik honderduit en vertelde hij over zijn vluchten.

We belden nooit aan, maar liepen meteen langs het huis de tuin in. Altijd was ze druk bezig. Ze was een prachtige vrouw, verfijnd en onverwoestbaar tegelijk. Alleen zij kon gracieus in de tuin staan ploeteren. Alleen zij kon op een ladder de dakgoot staan schoonvegen in een zwerige rok. Alleen zij kon er elegant uitzien met rubberen laarzen.

Ik herinner me een bezoek aan oma, ik denk dat ik toen tien jaar was, precies weet ik het niet meer. Ze stond voorovergebogen tussen de tomatenplanten.

‘Kom hier lieve meid,’ zei ze. Met een voor haar leeftijd verbazingwekkende kracht tilde ze me op.

‘Ga jij mee tomaten dieven?’

‘Hoezo?’ vroeg ik.

‘Louie, die dochter van jou wordt nog een echte stadsmus.’

Toen de zon minder fel werd, gingen we met zijn drieën op het terras zitten. Ik knabbelde op verse radijsjes die ik zelf had mogen uittrekken. Vader en oma genoten van hun glas Duvel.

‘Verwacht Celeste jullie voor het avondeten?’

‘Celeste is geen vrouw van verwachtingen, moeder.’ Een zachte lach om zijn lippen.

‘Frietjes dan.’

Eerst werden de aardappelen onder oma’s handen ra-

zendsnel geschild. Daarna kwam ik aan de beurt met oma’s oranje frietmachine. Een wonderlijk toestel waar je een hele aardappel in stopte, die er als fijne frietjes aan de andere kant weer uitkwam. In de hoek van het terras bakte vader de frieten.

Zo zie ik ons nu zitten: in de schemer genietend van versgemaakte frietjes met heerlijke echte oma-mayonaise.

Na het eten namen we afscheid. De voetgangerstunnel leek langer dan toen we ’s middags vertrokken. In de bus naar huis doezelde ik weg. Half in slaap droeg vader me de trap op naar bed. Op het ritme van zijn stappen genoot ik van de zalige fase tussen soezen en slapen.

Oma, vader, ik. We waren verbonden, met zijn drieën. Drie generaties.

Louisa werd wakker en met opengesperde ogen keek ze naar dat fragment van de wereld dat ze vanuit de kinderwagen kon zien. Wolken, de bomen rond het Galgenweel, het gezicht van haar vermoeide moeder. Mijn dochter is nu de vierde ent op onze stamboom. Haar komst maakt dat ik niet langer de jongste ben. Hoe zal ze naar mij kijken? Met die frons die ze nu soms al heeft?

Ik belde aan bij het huis van oma. Een jonge vrouw van ongeveer mijn leeftijd opende de deur. Achter haar verscheen een klein jongetje dat me recht in de ogen keek.

‘Ja?’

‘Mijn oma woonde hier,’ zei ik.

De vrouw keek me vragend aan. Uit haar blik kon ik niet afleiden wat ze van me dacht. Het jongetje was intussen achter zijn moeder vandaan gekomen en kwam over de kinderwagen hangen.

‘Kijk mama, een baby.’

De vrouw reageerde niet op de jongen.

‘Ja, en?’ vroeg ze. Er klonk lichte irritatie door in haar stem.

Ik ving een glimp op van de woonkamer. Nieuw schrijnwerk rondom de vensters, de muur tussen de keuken en de woonkamer was gesloopt. Renovaties intrigeren me, maar ik wilde niet zien hoe deze woning veranderd was. Het huis van oma binnenwandelen, haar warme lach horen klinken, onderduiken in haar stevige omhelzing. Dat was wat ik wilde.

Louisa begon te huilen. Ik mompelde een excuus tussen mijn tanden en wandelde weg. Op de dijk nam ik Louisa in mijn armen en ging met haar op een bank zitten. Terwijl ik in het water staarde gaf ik haar de borst. Oma had me kunnen geruststellen, zij had kunnen vertellen hoe ik een goede moeder voor Louisa zou kunnen zijn.

Het water sprak onophoudelijk. Zou ik met Jacob vertrekken? Een andere weg inslaan? Zonder Seth, zonder Louisa. Seth zou haar goed opvoeden wanneer ik ervandoor zou gaan. Geen betere vader dan hij. Alsof hij nooit iets anders dan vader is geweest.

We keerden terug naar de stad. Als een kudde op hol geslagen schapen sprongen mijn gedachten van links naar rechts. Ik probeerde ze bij elkaar te drijven. Het was bijna vier uur, Seth zou nog niet meteen thuiskomen. Dan maar naar moeder.

Met een zwaai opende ze de voordeur. Ze woonde nog in de arbeiderswoning die lang geleden mijn thuis was geweest. Tot alles verbrokkelde.

Ik snoof haar geur op. Opium, haar parfum al zolang ik weet. Even verborg ik mijn gezicht in haar donkere krullen. Als een kat die haar jong na lange tijd weer bij zich heeft, gaf ze Louisa allemaal kleine kusjes.

De keuken was nog dezelfde chaos als vroeger. Pannen op het aanrecht, her en der bloempotten met kruiden, opengelegde kookboeken, op de keukentafel een stapel gewassen kleren, romans en een paar naaldhakken. Met mijn

dochter op haar arm zette moeder koffie, ruimde de tafel op, zette fijne porseleinen kopjes en een schotel met Antwerpse Handjes op tafel.

‘Heb je fruit?’ vroeg ik.

‘Geen koekjes meer voor jou?’

‘Voor fruitpap, mama.’

Terwijl ik een banaan prakte en appels raspte, voelde ik haar blik op me rusten. Alsof ze niet kon geloven dat ik nu deed wat zij ooit voor mij had gedaan.

Louisa at alle fruitpap op, telkens dat mondje wijd open voor meer. Moeder prees haar, maakte haar aan het lachen, bewoog haar mond met Louisa mee.

‘Mag ik haar boven te slapen leggen?’

Moeder knikte en ging me voor op de trap. In wat ooit mijn slaapkamer was geweest had ze de tijd teruggedraaid. De zwarte verf die ik in een puberale bui op de muren had aangebracht was verdwenen. Weer helder fris wit. In de hoek van de kamer stonden mijn oude poppenhuis en het schommelpaard dat ik van nonkel Sébastien had gekregen. Geen schreeuwerig roze of gekke televisiefiguurtjes. Precies zoals ik het mooi vind.

‘Dat was jouw kinderbedje. Ik heb het opgeschuurd en opnieuw geverfd.’

‘Dank je,’ zei ik en besepte hoe leeg dat klonk.

Op de sofa naast het bed legde ik Louisa weer aan de borst. Het warme weer maakte dat ze meer dronk dan anders. Plots zag ik op de vensterbank Richard. Mijn pop. Zijn rode tuinbroek zat vol vlekken, zijn zwarte stugge haar recht op zijn hoofd. Vader had hem voor me meegebracht uit Rusland. Misschien had hij gemerkt dat ik niet zo van meisjespoppen hield. Ik was in elk geval in de zevende hemel met mijn stoere vriend. Vader had hem Richard gedoopt. Echt iets voor hem. Bij ons heette de poes ook niet Minneke of Musti, maar Antoinette.

Toen ik haar in het bed legde, protesteerde Louisa nog een tijdje maar gaf zich dan over aan de slaap.

Beneden zat moeder op de sofa te bladeren in een tijdschrift. Ik plofte naast haar neer en merkte hoe opgelucht ik was bij haar te zijn. De afgelopen maanden had ik haar tientallen keren willen vragen: was ik als kleintje ook zo onrustig? Waarom slapen baby's zo zelden? Hoe krijg je nog iets afgewerkt op een dag? Hoe voorkwam jij te verzuipen? En vooral: hoe deed je het allemaal alleen? Nu leken die vragen van geen belang meer. Wat moest ik haar vertellen? Dat ik Louisa soms in mijn armen hou en dan denk, als ik je nu heel dicht tegen me aandruk, dan is dit eindelijk voorbij?

'Eloïse, wat scheelt er?'

Tranen schoten in mijn ogen, maar ik wilde niet huilen. Moeder schoof wat dichterbij.

'Mama worden is lang wennen,' zei ze.

Ik staarde voor me uit, probeerde mijn aandacht te richten op het schilderij aan de muur voor me.

'Hoe is het met papa?' vroeg ik.

'Hij herkent nog maar zelden mensen.' Haar stem klonk schor. 'Ben je al bij hem geweest sinds je terug bent?'

Ik schudde mijn hoofd. Mijn vorige bezoek aan vader was een klap in mijn gezicht geweest. Trots wilde ik hem mijn bolle buik tonen en zijn ogen zien twinkelen wanneer hij zou horen dat hij voor het eerst grootvader zou worden. Hij had me herkend, dat nog wel, maar dat ik zwanger was, had hij niet begrepen.

Moeder liep naar de buffetkast en haalde uit de onderste lade een bordeauxrode doos.

'Voor jou. Jolien heeft er ook een gekregen.' Ik nam het deksel eraf. In de doos zaten drie lederen schriften. Ik sloeg het eerste open en merkte hoe mijn handen begonnen te beven. Dit was mijn vaders handschrift.

'Tot enkele jaren geleden schreef hij nog, maar het laatste heb ik vernietigd. Dat hadden we afgesproken.'

Daar was het weer. De woede. In mijn onderbuik. Zijn verhaal. Over hem, over haar, over ons. Zijn verhaal, zijn visie. Een voor een nam ik de schriften uit de doos en streek met mijn handen over het leder. Uit een van de schriften viel een uitgeknipt krantenartikel. Ik nam het op en las het terwijl mama zweeg.

'ACHTERVOLGD DOOR DE SCHELDE'

De jammerlijke verdrinking in de Schelde te Burcht van een splend twaalfjarig kind kreeg een dramatische epiloog tijdens de overstroming in de nacht van Zaterdag op Zondag. Het Scheldewater dat in sommige huizen op de kade te Burcht meer dan een meter hoog binnendrong, bereikte in het huis der familie Leroi ook de kamer, waar het lijkje van het slachtoffer der Schelde opgebaard lag, zodat de diepbedroefde familie zich haasten moest om het stoffelijk overschot naar de verdieping te brengen.

Het artikel over de dood van mijn vaders zus. Nooit eerder had ik het gelezen. Voorzichtig stak ik het opnieuw in het schrift waaruit het was gevallen.

Op de bodem van de doos vond ik een klein zakje plantenzaad. Het leek uit een Italiaanse winkel te komen.

'En dit?' vroeg ik aan moeder.

Verbaasd nam ze het van me over. Ze betastte de zaadjes doorheen het papier en glimlachte.

‘Zaad van een vijgenboom.’

‘Ik ga een tijdje weg, mama.’ Door het te zeggen, was het beslist.

Moeder keek me aan alsof ze wist dat ik zonder Louisa en Seth zou gaan.

‘Zou jij overdag voor Louisa willen zorgen? ’s Avonds redt Seth het wel. Beter dan ik.’

Ik zag haar aarzelen. Wilde ze me ompraten? Me zeggen dat een moeder haar kind niet achterlaat? Me moed inpraten om vol te houden en niet weg te rennen?

‘Lees zijn schriften,’ zei ze.

‘Zorg je voor Louisa?’ herhaalde ik mijn vraag.

ONTHEEMD

Jacob keert terug met een grote doos vol etenswaren.

‘Ongelooflijk hoe duur de Franse supermarkten zijn,’ zegt hij.

‘Je wordt nog een prijsbewuste huisman.’

Hij gooit een pak pasta naar mijn hoofd, ik kan het nog net op tijd ontwijken.

We laden samen de doos uit. De keukenkasten blijven echter een ontheemde aanblik hebben. Er is iets met de ziel van de hoeve waardoor ze niet werkelijk bewoond kan worden. Misschien werd haar iets waardevol ontnomen bij de renovatie.

‘Waarom ben je mee naar hier gekomen?’

Ik haal mijn schouders op.

‘Om een essay te schrijven.’ Dat is een leugen. Dat had ik pas beslist onderweg naar hier.

‘We gaan wandelen,’ zegt hij.

Zwijgend lopen we naast elkaar langs het water. De Schelde is hier een ondiepe beek van twee meter breed. Ze kabbelt over de stenen en waterplanten in haar bedding, geen haast of onrust. Het doet me denken aan het schilderij van Millais dat in moeders woonkamer hangt. Vader stond er de laatste jaren steeds vaker voor, diep in gedachten verzonken. Het leek alsof hij naast Ophelia wilde liggen, de armen in wanhoop opgeheven. Hier in dit water zou ze kunnen drijven.

‘De bron ligt niet ver hier vandaan,’ zegt Jacob.

‘Misschien een andere keer, niet vandaag.’

Wanneer hij zijn arm om me heen slaat, wurm ik me uit zijn omhelzing. Hij haalt zijn wenkbrauwen omhoog, zoals steeds wanneer hij vindt dat ik iets onbegrijpelijks doe.